

I den gamla barockträdgårdsruinen på Källslätten utanför Falun står bland annat moderträdet för 'Gubbäpple'.

Foto: Urban Emanuelsson

Den sista dagen på Mångfaldskonferensen har traditionellt ägnats åt exkursioner som knyter an till konferensens ämne. Så även i år, då tre bussar tog konferensdeltagarna till några av Dalarnas mest värdefulla kulturmiljöer.

MULLBÄNK OCH FÄBOD

En rundtur i Siljansringen fick deltagarna på fäbodturen, som gick norrut från Tällberg till Boda Gammelgård och Östra Grunuberg. Sedan 1928 har Boda Hembygdsförening byggt upp Gammelgården och på senare tid börjat intressera sig även för kulturväxter. Där finns anlagda mullbänkar med historiska prydnadsperenner från trakten, en kålgård (äldre benämning på köksträdgård) med odlade gamla kulturväxter och en hävdad äng som kompletterats med typiska slåtterväxter.

Östra Grunubergs fäbodrar har en tusenårig historia och Sveriges största fäboddrift med lantrasdjur. På somrarna går djuren fritt på skogen hela dagarna och kommer in för att mjölkas på kvällen. Den här fäboden utgör ett fint exempel på hur levande kulturhistoria kan kombineras med rationell livsmedelsproduktion.

TREHUNDRAÅRIG TRÄDGÅRD

En annan grupp gjorde en resa tillbaka till 1700-talets Dalarna och besökte det gamla odlingslandskapet vid Harmsarvet. Här har tiden stått stilla i trehundra år. Bergsmansgården, ruddammarna och det omgivande landskapet är oförändrade sedan de aktiva dagarna med jord- och bergsbruk.

Den kända barockträdgården vid Gamla Staberg, känd som Dalarnas *Versailles*, fick också besök av exkursionen. Denna trehundra år gamla trädgård anlades helt enligt barockens principer med huvudbyggnaden i centrum och symmetriskt utformade delar. Men när de nuvarande ägarna kom till Staberg, var trädgården helt igenvuxen. Den har sedan restaurerats enligt ritningar från 1758. Idag strävar man efter att bevara bland annat gamla äppelsorter på Staberg och ett klonarkiv håller på att byggas upp i samarbete med Nordiska genbanken.

Till Dalarnas trädgårdsskatter

Klonarkiv, fäbodrar och flera hundra år gamla trädgårdar besöktes på Mångfaldskonferensen. Exkursionerna gick bland annat till Boda Gammelgård, Staberg och Källslätten.

FYRAHUNDRAÅRIG TRÄDGÅRDSRUIN

Författaren och läkaren Axel Munthe gifte sig 1907 med Hilda Pennington Mellor. Som morgongåva skänkte han henne en sommarbostad vid Siljan som de kallade Hildasholm. Tillsammans inredde de huset med konst och möbler från hela Europa och ägnade sig åt kreativt skapande tillsammans med Sveriges konstelit. Hildas trädgårdsintresse avspeglas tydligt i de omgivande personliga trädgårdarna där vilt får möta tuktat och olika främmande element skapar en fantasifull miljö.

Örjan Hamrin från Läns museet i Dalarna ledsagade sedan deltagarna på trädgårdsturen genom ett pärlband av pittoreska små byar längs vägen mellan Leksand och Falun, till Källslätten som hyser en riktigt gammal trädgårdsruin. Källslätten är först anlagd på 1600-talet i stenmurade terasser och har renoverats i flera omgångar sedan dess. Idag är den klassad som fast fornlämning och sköts ideellt av Källslättenföreningen. ▶

OLOPH DEMKER